

MINISTÉRIO DO EMPREENDEDORISMO, DA MICROEMPRESA E DA EMPRESA DE PEQUENO PORTE

EXAME DE APTIDÃO PARA CERTIFICAÇÃO DE TRADUTORES E INTÉRPRETES PÚBLICOS (TIPS)

HABILITAÇÃO 28: ROMENO

Prova Escrita Discursiva

Aplicação: 7/6/2026

QUESTÃO 1

Traduza o seguinte texto para o romeno.

Introdução teórica: A autoria feminina brasileira no século XIX, um diálogo entre gênero e literatura

A questão de “gênero” neste texto não pode ser compreendida como um problema a ser abordado em separado ao processo de articulação e desenvolvimento da literatura nacional feminina do final do século XIX, como argumenta a estudiosa de literatura brasileira de autoria feminina e imprensa feminista Constância Lima Duarte, ao acompanhar o percurso das mulheres na literatura brasileira e seus pontos em comum com o movimento feminista, promovendo um diálogo entre eles. O conceito “gênero” bem como o conceito mais amplo de “identidade” já geraram muitos debates teóricos e epistemológicos. Para o momento, dimensiono a complexidade do tema a partir da ideia geral que pode ser apreendida da obra mais recente de Eleni Varikas. A autora afirma que gênero é um conceito itinerante; perpassa a história intelectual, a teoria política e a epistemologia.

Abordando o conceito de gênero a partir das letras e da imprensa, numa interpretação sócio-histórica, proponho que esse conceito seja aqui encarado como a organização social da diferença sexual, ou os modos pelos quais hierarquias de diferença — inclusão e exclusões — foram construídas ao longo da história. Para um debate mais amplo sobre identidade, podem ser elencadas discussões teóricas que problematizam as definições e o emprego analítico desse conceito nas ciências humanas. De forma geral, os teóricos sobre identidade compreendem que se trata de um conceito dinâmico, em relativa transformação e móvel, pois a identidade seria formada e transformada continuamente em relação às formas pelas quais somos representados ou interpelados nos sistemas culturais que nos rodeiam. Logo, a identidade é definida historicamente, e não biologicamente.

Compreender a dimensão eminentemente histórica para a definição do conceito de gênero é fundamental para explicitar suas transformações ao longo do tempo, bem como revelar diferentes dinâmicas envolvidas nas reivindicações que mobilizaram homens e mulheres ao longo da história. Por isso, o conceito de gênero será aqui compreendido como uma forma de identidade coletiva, mobilizada socialmente por um grupo que reivindicava determinados direitos, num período específico de fins do século XIX brasileiro.

SILVA, Laila Correa e. *O direito à literatura de autoria feminina brasileira do século XIX: a atuação política e literária de escritoras e o confronto com o cânone literário nacional*. Conferências FFLCH – USP, Seminário “Antonio Candido” 100 anos, Universidade Estadual de São Paulo, USP, 2018 (com adaptações).

PADRÃO DE RESPOSTA DEFINITIVO DA QUESTÃO 1

Introducere teoretică: ~~Seri~~rea Creația feminină braziliană în secolul al XIX-lea, un dialog între gen și literatură

Problema „genului” din acest text nu poate fi înțeleasă ca o problemă/~~chestiune~~ care trebuie abordată separat de procesul de articulare și dezvoltare a literaturii feminine naționale la sfârșitul secolului al XIX-lea, așa cum susține cercetatoarea literaturii braziliene scrisă de femei și a publicațiilor/~~presei~~ feministe, Constância Lima Duarte, când ~~urmărește~~ urmărește traiectoria femeilor în literatura braziliană și punctele ei în comun cu mișcarea feministă, promovând un dialog între ele. Conceptul de „gen” ca și ~~conceptual~~ **conceptul** mai amplu de „identitate” au generat deja numeroase dezbateri teoretice și epistemologice. Deocamdată, dimensionez complexitatea temei pornind de la ideea generală care poate fi desprinsă din cea mai recentă lucrare de Eleni Varikas. Autoarea afirmă că genul este un concept itinerant; ~~pătrunde în~~ **trece prin** istoria intelectuală, teoria politică și epistemologie.

Abordând conceptul de gen din ~~seriori~~ **liter**e și din presă, în cadrul unei interpretări socio-istorice, propun ca acest concept să fie văzut aici ca organizarea socială a diferenței sexuale sau ca modalitățile în care ierarhiile de diferențiere/**diferență** — de incluziune și excluziuni — au fost construite de-a lungul istoriei. Pentru o dezbateră amplă despre identitate, pot fi citate/**listate publicații** **discuții** teoretice care problematizează definițiile și folosirea ~~analitice~~ **analitică** ale acestui concept în științele umane. În general, teoreticienii identității înțeleg că este vorba de un concept dinamic, în transformare relativă și mobil, deoarece identitatea se formează și se transformă continuu în raport cu modurile în care suntem reprezentați sau abordați în sistemele culturale care ne înconjoară. Prin urmare, identitatea este definită istoric, **și** nu biologic.

Înțelegerea dimensiunii eminamente istorice a definiției conceptului de gen este fundamentală/**A înțelege dimensiunea eminamente istorică a definiției conceptului de gen este fundamental** pentru explicarea transformărilor sale în decursul timpului, ~~și~~ **și** de asemenea pentru a dezvălui diferitele dinamici implicate în revendicările care au mobilizat bărbații și femeile de-a lungul istoriei. De aceea, conceptul de gen va fi înțeles aici ca o formă de identitate colectivă, mobilizată social de un grup care a revendicat drepturi specifice, într-o anumită perioadă de la sfârșitul secolului al XIX-lea în Brazilia/**brazilian**.

MINISTÉRIO DO EMPREENDEDORISMO, DA MICROEMPRESA E DA EMPRESA DE PEQUENO PORTE

EXAME DE APTIDÃO PARA CERTIFICAÇÃO DE TRADUTORES E INTÉRPRETES PÚBLICOS (TIPS)

HABILITAÇÃO 28: ROMENO

Prova Escrita Discursiva

Aplicação: 7/6/2026

QUESTÃO 2

Traduceți următorul text în portugheză.

Ipostaze ale feminismului și literatura feminină în spațiul românesc

Titlul studiului — *Ipostaze ale feminismului și literatura feminină în spațiul românesc* — mă obligă la câteva întrebări firești: Se poate vorbi de o literatură feminină cu trăsături distincte față de cea scrisă de bărbați? Dacă vorbim de literatură scrisă de femei, suntem obligați a vorbi și despre feminism sau despre literatură feminină?

Consider că sunt lămuriri imperios necesare, mai ales că literatura feminină este adesea asociată cu feminismul, fie din ignoranță, fie pentru a se descalifica operele publicate de femei. Pentru societatea românească, feminismul a fost și încă mai este o etichetă peiorativă, care aruncă o urmă de suspiciune asupra literaturii scrise de femei. Ceea ce mă intrigă este faptul că inclusiv scriitoarele se dezic de această asociere ca de o boală grea. Mariana Codruț, spre exemplu, afirma răspicat: „nu mă consider o feministă și nici nu-mi place când feministele sar calul. După cum vedeți, m-am demascat: mă tem că feminismul se asociază în mintă mea, de regulă, cu excesul” [Ursa, 2010: 72]. Atitudinea poetei nu este de condamnat din moment ce nu doar ea, ci majoritatea, consideră feminismul o asociere nefericită. Și dacă inclusiv scriitoarele se feresc de acest apelativ, putem considera mai justificat conceptul de *antifeminină* pe care îl atribuie Marin Mincu, spre exemplu, poeziei Marianeii Marin? De ce se feresc nu doar scriitorii, ci chiar criticii să numească poezia drept feminină?

Atitudinea găsește rădăcini adânci în preconcepțiile pe care societatea românească le are în legătură cu ceea ce înseamnă *feminin-feminitate*, sau chiar *feminism*. Dacă e să vorbim despre începuturile acestor problematizări pe teritoriul românesc, consider că este exemplară în acest sens lista pe care Eugen Lovinescu o realiza în perioada interbelică încercând să surprindă trăsăturile dominante ale feminității. Astfel, fără a se abate de la dihotomia romantică apolinic-dionisiac, criticul decreta câteva aspecte drept incontestabile feminității. Aceste trăsături rețin atenția Elenei Zaharia-Filipaș în *Studii de literatură feminină*: instinctualitatea (care nu le separa pe femei de femelele din regnul animal), pudoarea (ca reflex al vieții sociale și al educației), misterul feminin (care transformă literatura feminină în una a șoaptelor, senzațiilor și sugestiei), sentimentalismul (bărbatul este văzut ca o ființă rațională, în timp ce femeia este una dominată de impulsuri iraționale), lirismul și subiectivitatea (consideră lirismul drept forma cea mai potrivită de exprimare a sentimentalismului și subiectivității), feminismul (pe care criticul îl aprecia drept inevitabil, dar negativ în esența sa). Rezumând studiul lovinescian Elena Zaharia-Filipaș deduce următoarea concluzie: „ar fi mai bine dacă femeia și-ar păstra statutul social inferior (inegalitate e un cuvânt elegant), lipsită de drepturi și, implicit, dependentă, fiindcă, emancipându-se, își pierde farmecul feminității” [Zaharia-Filipaș, 2004: 12-13].

Să fie oare aceasta o reacție la feminismul oarecum timid din perioada interbelică?

PADRÃO DE RESPOSTA DEFINITIVO DA QUESTÃO 2

Aspectos do feminismo e da literatura feminina no espaço romeno

O título do estudo — *Aspectos do feminismo e da literatura feminina no espaço romeno* — me leva a fazer algumas perguntas naturais: Podemos falar/**Pode-se falar** de uma literatura feminina com características distintas daquela escrita por homens? Se falamos de literatura escrita por mulheres, somos também obrigados a falar de feminismo ou de literatura feminina?

Acredito que são esclarecimentos urgentemente necessários, especialmente porque a literatura feminina é frequentemente associada ao feminismo, seja por ignorância ou para desqualificar as obras publicadas por mulheres. Para a sociedade romena, o feminismo era e ainda é um rótulo pejorativo, que lança uma sombra/**um vestígio/ um traço/ um sinal** de suspeita sobre a literatura escrita por mulheres. O que me intriga é o fato de que até mesmo as escritoras rejeitam essa associação como se fosse uma doença grave. Mariana Codruț, por exemplo, afirmou categoricamente: “não me considero feminista e não gosto quando as feministas vão além da conta. Como podem ver, eu me expus/**me desmascarei**: receio que o feminismo esteja geralmente associado, na minha mente, ao excesso” [Ursa, 2010: 72]. A atitude da poetisa não deve ser condenada, visto que não só ela, mas a maioria, considera o feminismo uma associação infeliz. E se até mesmo escritoras evitam essa designação, podemos considerar mais justificado o conceito de *misógino/antifeminino* que Marin Mincu atribui, por exemplo, à poesia de Mariana Marin? Por que não só os escritores, mas também os críticos, evitam chamar a poesia de feminina?

Essa atitude encontra raízes profundas nos preconceitos que a sociedade romena tem em relação ao que significa *feminino-feminilidade*, ou mesmo *feminismo*. Se formos falar sobre os primórdios dessas problematizações em território romeno, considero exemplar, nesse sentido, a lista elaborada por Eugen Lovinescu no período entreguerras/**interbêlico**, que busca captar as características dominantes da feminilidade. Assim, sem se desviar da dicotomia romântica apolínea-dionisiaca, o crítico decretou diversos aspectos como indiscutíveis à feminilidade. Essas características chamam a atenção de Elena Zaharia-Filipaș em *Estudos de Literatura Feminina*: a instintividade (que não separa as mulheres das fêmeas do reino animal), o pudor (como reflexo da vida social e da educação), o mistério feminino (que transforma a literatura feminina em uma obra de sussurros, sensações e sugestões/**sugestão**), o sentimentalismo (o homem é visto como um ser racional, enquanto a mulher é dominada por impulsos irracionais), o lirismo e a subjetividade (ela considera o lirismo a forma mais apropriada de expressão do sentimentalismo e da subjetividade), o feminismo (que o crítico avaliava como inevitável, mas negativo em sua essência). Resumindo o estudo de Lovinescu, Elena Zaharia-Filipaș chega à seguinte conclusão: “seria melhor que as mulheres/**a mulher** mantivessem/**mantivesse** seu *status* social inferior (desigualdade é uma palavra elegante), privadas/**privada** de direitos e, implicitamente, dependentes/**dependente**, porque, ao se emanciparem/**emancipar**, perdem/**perde** o encanto da feminilidade” [Zaharia-Filipaș, 2004: 12-13].

Seria isso uma reação ao feminismo um tanto tímido do período entreguerras/**interbêlico**?